

Monmouthshire Select Committee Minutes

Meeting of Pwyllgor Craffu Oedolion Remote Microsoft Teams Meeting Dydd Mawrth, 29ain Medi, 2020, 10.30 am

CYNGHORWYR YN BRESENNOL

Cynghorydd Sirol S. Howarth (Cadeirydd))
Cynghorydd Sirol L. Brown (Is-gadeirydd)

Cynghorydd Sirol: R. Edwards, M.Groucutt,
P.Pavia, M. Powell, S. Woodhouse

T. Crowhurst

SWYDDOGION YN BRESENNOL

Hazel Ilett, Rheolwyr Craffu
Robert McGowan, Swyddog Polisi a Chraffu
David Jones, Pennaeth Diogelu'r Cyhoedd
Richard Drinkwater, Community Hub Manager
Linda O'Gorman, Principal Licensing Officer
Gareth Walters, Trading Standards & Animal Health
Team Leader

YMDDIHEURIADAU: Cynghorydd Sirol L.Dymock and R. Harris

1. Penodi Is-gadeirydd

Cynigiwyd y Cynghorydd Louise Brown gan y Cynghorydd Maureen Powell a'i eilio gan y Cynghorydd Sheila Woodhouse. Derbyniodd y Cynghorydd Brown yr enwebiad.

2. Datganiadau o Fuddiant

Dim.

3. Fforwm Aqored i'r Cyhoedd.

Nid oedd unrhyw aelodau o'r cyhoedd yn bresennol.

4. Adroddiad sefyllfa Gwasanaeth Profi, Orlhain a Diogelu Sir Fynwy – Craffu ar adroddiad sefyllfa yn dilyn craffu ar 2 Gorffennaf 2020 (adroddiad i ddilyn).

Cyflwynodd y swyddogion David Jones a Richard Drinkwater yr adroddiad ac ymateb i gwestiynau'r aelodau.

Her:

Faint o anhawster sydd i gyrraedd pobl, wrth geisio eu holrhain?

Mae ein cyfraddau yn uchel iawn, dros 80%. Mae'n wahanol yn Lloegr, wrth iddyn nhw geisio ei wneud trwy fath o drefniant canolfan alwadau. Rydym wedi mynd ato'n fwy lleol. Mae'r alwad gychwynnol felly, lle mae'r person sy'n ateb yn

adnabod y lleoliadau yn dda iawn, yn fwy adeiladol. Rydym wedi defnyddio ein staff ein hunain gyda'r sgiliau hynny i'w wneud yn llwyddiannus.

Mae pryder, yn bennaf mewn bwytai, y gall pobl roi gwybodaeth ffug. A oes posibilrwydd y bydd pobl yn dangos cerdyn adnabod (ID)?

Mae'r gofyniad hwn yn un cyfreithiol. Mae yna godau QR nawr, sy'n effeithiol. Rydym yn ymweld yn rhagweithiol i sicrhau bod lleoedd yn gwneud hyn. Mae yna bosibilrwydd y bydd gwybodaeth ffug yn cael ei rhoi, yn anffodus. Ychydig iawn o achosion a gafwyd o bobl yn rhwystrol (e.e. yng Nghasnewydd); yn yr achosion prin hynny, bydd yr Heddlu yn ymyrryd.

Ni chaniateir i ddisgyblion ddod i mewn i'r ysgol os oes ganddynt symptom, nes eu bod wedi cael prawf. Ond yn Sir Fynwy nid oes gennym ni safle profi.

Rydym yn cysylltu ag ysgolion yn uniongyrchol. Yn sicr, mae profion yn cael eu gwneud fel blaenoriaeth ond weithiau mae'n ormod, yn seiliedig ar 'symptom' ysgafn iawn. Mae lleoliadau profi yn broblem fawr. Mae trefnu profion trwy borth y DU yn tueddu i anfon pobl i lawer o wahanol gyfeiriadau, yr adroddwyd amdano fel problem. Mae digwyddiadau clwstwr yn tueddu i gael eu blaenoriaethu, gydag achosion unigol felly'n cael eu gwthio yn ôl, ac unigolion o bosibl yn cael eu hanfon ymhell. Rydym wedi bwydo'n ôl y gallai'r broses fod yn symlach ac yn haws ei defnyddio. Nid ydym yn agos at y pwynt lle byddai Llywodraeth Cymru yn gorfodi cau i lawr yn lleol.

Onid oes rhaid i 'gyswllt' fod am 15 munud?

Os yw rhywun o fewn 1 metr i rywun arall am 1 munud, cyswllt yw hwnnw, yna 2 fetr am 15 munud. Rydym yn gofyn i olrhain a yw pobl wedi bod yn y math hwn o gyswllt. Mae egwylliau te a rhannu ceir yn aml yn sbarduno 'cyswllt'.

Beth os nad oes gan bawb ffôn sy'n gallu defnyddio'r ap, p'un ai oherwydd signal gwael neu'r caledwedd?

Mae 10m o bobl wedi tanysgrifio ledled y DU, ond nid yw'n disodli POD. Mae'r system honno'n dal i fod ar waith i unrhyw un heb ffôn clyfar sy'n dod yn gyswllt.

Pa newid y dylem ei ddisgwyl wrth brofi am rywun yn Sir Fynwy?

Gall fod mor gyflym â 24 awr. Maent yn blaenoriaethu preswylwyr mewn Cartrefi Gofal (dim cymaint â'r staff.) Bu rhai anawsterau gyda staff, gydag oedi o efallai 3 neu 4 diwrnod, sy'n achosi problem staffio ac effeithiau canlyniadol, yn enwedig gan fod yn rhaid i'r cysylltiadau hefyd ynysu nes i'r canlyniad ddod yn ôl. Mae Gwent yn cael trafferth gyda chlystyrau penodol, sy'n gwaethygu'r broblem. Mae

Aneurin Bevan yn ymwybodol o'r sefyllfa ac yn gwneud yr hyn a allant i gyflymu pethau.

A yw'n gywir bod pobl wedi bod yn talu am eu profion eu hunain?

Nid wyf mor siŵr beth sy'n digwydd ar yr ochr breifat, er fy mod yn amau bod hynny'n wir. Nid ydym yn gweld popeth ar yr ochr gyhoeddus, chwaith: os yw pobl, er enghraifft, yn dal y clefyd yn Neuadd Nevill, yna bydd Aneurin Bevan yn delio â thrac ac olrhain eu hunain, ac ni fyddwn yn ymwybodol o'r manylion. Rhywbeth gwahanol nawr yw Labordai Goleudy, sy'n labordai preifat ond sydd wedi'u contractio gan y GIG.

O ran yr angen am brofion symudol, pan nad oes gan bobl geir, sut mae hyn wedi'i drefnu?

Sefydli'r hwn i fynd i'r afael â'r galw lleol, yn ôl yr angen. Er enghraifft, gosododd Caerffili un mewn canolfan hamdden yn gyflym. Pan fydd rhywbeth yn digwydd yn un o'n trefi, byddai cydweithwyr iechyd yn darparu gorsaf profi symudol yn gyflym. Mae gofalgwyr asiantaeth wedi'u hamddiffyn, ac yn cael eu profi'n rheolaidd fel nad ydyn nhw'n lledaenu'r firws yn anfwriadol pan maen nhw'n mynd allan i'w gwaith.

A fydd lechyd y Cyhoedd yn bwydo i mewn i gynllunio, a'r gwersi i'w dysgu o'r pandemig hwn, yn enwedig o ran cynlluniau ar gyfer byw poblogaeth-ddwys yn y dyfodol?

Gallwn siarad â Mark Hand am hynny. Rydym yn gwybod bod lechyd y Cyhoedd yn awyddus i chwarae mwy o ran mewn cynllunio a thrwyddedu ceisiadau. Nid yw'n syndod bod rhai dinasoedd wedi cael eu heffeithio'n wael, o ystyried dwysedd eu poblogaeth. Byddwn yn sicr yn cyfeirio at gydweithwyr Cynllunio.

Pa mor dawel ein meddwl y dylem fod ynghylch yr amser troi ar gyfer profi mewn Cartrefi Gofal? A oes ffordd inni helpu gyda hyn?

Rhoddwyd blaenoriaeth i ble mae achosion, weithiau ar draul y profion rhagweithiol. Mae'r profion rhagweithiol yn dal i ddigwydd, ond trwy drefniant Porth, lle mae'r oedi weithiau'n 4 neu 5 diwrnod. Rwy'n mynd i gyfarfod rhanbarthol dair gwaith yr wythnos, felly gyda chytundeb y Cadeirydd rydym yn hapus i roi gwybod yn ôl bod y pwyllgor hwn yn poeni am brofion Cartrefi Gofal, ac a all barhau i fod yn flaenoriaeth wrth symud ymlaen. Rwy'n credu y bydd hynny'n ddefnyddiol.

Beth yw'r gallu, y cymhwyster a'r cyllid i gadw'r gwaith hwn i fynd?

Mae'r trefniant yn mynd â ni i 31^{ain} Mawrth ac ar yr adeg honno, os nad oes unrhyw beth wedi newid, rydym yn siŵr y bydd Llywodraeth Cymru yn parhau â'r cyllid. Mae problem benodol gydag ysgolion, o ran bod yn hynod ofalus wrth brofi. Y cyfan y gallwn ei wneud mewn gwirionedd yw bwydo hynny'n ôl i'n cydweithwyr iechyd, a chyfathrebu ag ysgolion er mwyn i hynny beidio â digwydd, er mwyn ceisio lleihau'r baich hwnnw. Ond yn naturiol mae rhieni ac athrawon yn bryderus iawn, gan ei gwneud hi'n anodd iawn.

A yw'r rhai o'r tîm cynghori sy'n dychwelyd i'w swyddi gwreiddiol yn gallu ailymuno pe bai pigyn?

Mae gennym 16 aelod o staff, y mae rhai ohonynt yn dal i gael eu hadleoli o'u swyddi sylweddol, gan ddarparu asgwrn cefn ein gwasanaeth. Mae'r staff eraill sydd wedi'u tynnu o'r hybiau cymunedol yn gweithio 4 awr yn POD. Mae hyn yn rhoi hyder inni, pe bai angen i ni gynyddu, rydym wedi profi staff sydd wedi'u hyfforddi yn y protocolau a'r polisiau, i'n galluogi i symud a diwallu galw, os a phryd y daw.

Mae absenoldebau ysgol yn broblem ar hyn o bryd. A yw'n bosibl gweithio gyda lles addysg, a all ymweld â theuluoedd lle mae rhieni'n cadw eu plant i ffwrdd yn ddiangen?

Mae hwn yn bwynt da. Rydym yn cysylltu orau ag y gallwn gydag adrannau addysg, i gael neges gyson. Mae cydweithwyr iechyd yr amgylchedd yn mynychu cyfarfodydd dair gwaith yr wythnos gyda chydweithwyr addysg. Ydy, mae rhai rhieni sy'n eithrio eu plant o'r ysgol oherwydd eu bod yn poeni'n ormodol am ddatguddiad yn bryder gwirioneddol. Mae Will Mclean a'i dîm yn cadw i fyny â hynny. Efallai bod angen i ni gysylltu â'r gangen lles addysg, fel yr awgrymwyd; mae yna fater llwyth i ni, ond byddwch yn sicr ein bod ni, ar yr adeg hon - yn derbyn pryderon gan ysgolion a rhieni - rydyn ni'n annog pawb i fynd i'r amgylcheddau diogel hynny. Byddwn yn sicr yn bwrw ymlaen â'r pwynt hwn ac yn gwneud y gorau y gallwn.

Onid oes unrhyw un o'r ochr lles addysgol a all gysylltu â'r pedair ysgol uwchradd i edrych ar yr achosion hyn?

Nid ydym yn glir ar y pwynt hwn ond gallwn ei drosglwyddo i Will Mclean. Efallai y bydd gan ein cydweithwraig Diane Thomas, sy'n delio'n uniongyrchol ag Addysg, fwy o wybodaeth.

Crynodeb y Cadeirydd:

Mynegodd yr aelodau eu diolchgarwch a'u hedmygedd o'r gwaith a gyflawnwyd gan swyddogion yn ystod yr amser hwn. Cynigiodd y Cynghorydd Brown, pan fydd tai cyhoeddus yn cael eu cynllunio, bod angen ystyried dwysedd y trefniadau byw yn gryf ar sail iechyd y cyhoedd.

5. Ymateb Adran Diogelu'r Cyhoedd Cyngor Sir Fynwy i bandemig Covid-19 – mis Ebrill i fis Medi 2020 – Craffu ar yr adroddiad cynnydd ac unrhyw oblygiadau sy'n codi (adroddiad i ddilyn).

Cyflwynodd y swyddogion David Jones, Linda O'Gorman a Gareth Walters yr adroddiad ac ymateb i gwestiynau'r aelodau.

Her:

A yw marchnadoedd anifeiliaid bellach wedi ailagor, ac a ad-dalwyd y Cyngor am borthiant yn ystod y cyfnod pan oeddem yn gofalu am wartheg?

Do, fe wnaethon ni stopio mynychu'r marchnadoedd yn gynnar, allan o bryderon iechyd a diogelwch ein staff. Yn raddol, daeth cwynion drwodd, gyda nifer yr anifeiliaid na fyddent fel arfer wedi mynd trwy yn codi (nid o reidrwydd yn Rhaglan), felly roedd Llywodraeth Cymru yn gyflym i gysylltu â ni ar sail Cymru gyfan i brynwyr a gwerthwyr ailddechrau mynychu. Fe wnaethom sicrhau bod elw'r gwerthiant yn dod atom, a gwnaethom ddiwynnu costau'r amser i'r swyddogion a oedd yn gofalu am yr anifeiliaid.

Ers i dafarndai ailagor, mae'r diogelwch wedi bod yn wahanol yn eu plith, gyda rhai heb orfodi pellter cymdeithasol. A yw'ch tîm yn gallu dirnad lle mae angen mwy o'ch ymdrechion?

Bydd amrywiaeth bob amser rhwng lleoliadau da a drwg. Bellach mae gennym raglen i dargedu canol trefi yn ystod yr wythnosau nesaf, gydag ymweliadau â phob sefydliad. Rhoddir hysbysiadau gwella i unrhyw rai y bernir nad ydynt yn cwrdd â'r gofynion, ac mae gennym bwerau Cau ar ôl hynny. Bu cromlin ddysgu o ran cyfleu'r neges, ond rydym wedi sicrhau bod pob adeilad trwyddedig yn ymwybodol o'r gofynion, ac yn gwybod nad oes unrhyw fannau llwyd. Rydym yn mynd ar drywydd pob cwyn, felly byddwn yn sicr yn targedu'r lleoedd hynny nad ydyn nhw'n dilyn y gweithdrefnau.

A fyddai'n ddefnyddiol pe bai pwysau ar leoedd eraill sy'n gwerthu alcohol i gau hefyd am 10yh, neu hyd yn oed ychydig yn gynharach? A allai gwleidyddion helpu i bwysu ar Lywodraeth Cymru ar y pwynt hwn?

I ddechrau, roedd siopau trwyddedig a dosbarthiadau i'r cartref yn mynd i barhau ond, yn dilyn llawer o lobïo gan swyddogion, ni all siopau na siopau trwyddedig nawr werthu alcohol ar ôl 10yh. Mae hyn hefyd yn berthnasol i ddosbarthiadau i'r cartref a gwestai sy'n cynnig gwasanaeth ystafell. Mae cymysgu y tu allan yn broblem. Cyflwynodd Cymru gyfnod 'yfed i fyny' 20 munud, i geisio darwahanu pobl yn ymgynnull pan fyddant yn gadael. Mewn gwirionedd gallai fod mwy o ymgynnull oherwydd y cyrffyw 10yh. Gwnaethom godi hynny gyda Grŵp

Rhanbarthol Gwent yr wythnos diwethaf; mae wedi cael ei drosglwyddo i'r Grŵp Cydlynu Strategol, ac wedi mynd yn ôl i Lywodraeth Cymru. Cyflwynwyd Deddf Trwyddedu 2003 i mewn yn union er mwyn osgoi pobl yn ymgynnull ar yr un pryd. Mae partïon tŷ yn bryder arall, gan y bydd rhai eisiau parhau'r noson ar ôl 10yh fel hyn.

Mae cam arall yn cael ei ystyried yn yr wythnosau nesaf ar gyfer lleoedd prydau parod. Yr anhawster yw bod angen trwydded ar leoedd prydau parod yn unig os ydyn nhw'n gweini bwyd poeth a diod ar ôl 11yh. Ond gan fod cwsmeriaid tafarndai yn dod allan am 10yh, ni fyddai gennym unrhyw bwerau trwyddedu i ddelio â'r lleoedd prydau parod hynny. Felly byddai'n rhaid i'r Llywodraeth lywodraethu, dyweder, lleoedd prydau parod hefyd yn cau am 10yh; mae hyn yn rhywbeth y maen nhw'n ei ystyried nawr.

A oes digon o staff ac adnoddau i ymdopi â'r gwaith y mae angen ei wneud? A fydd gwaith ychwanegol lechyd yr Amgylchedd yn cael ei gynnwys yn ein cais?

Codwyd mater adnoddau gyda ChLILC a Llywodraeth Cymru. Mae POD ar ffrwd ariannu ar wahân: mae'r holl oramser yn cael ei hawlio yn ôl trwy grant Llywodraeth Cymru sy'n rhedeg tan ddiwedd mis Mawrth. Mae LIC yn gwerthfawrogi'r mater gorfodi ar y strydoedd, sy'n cynnwys Heddlu Gwent. Mae yna £500k o bosib yn dod ymlaen i helpu. Mae angen inni ddilyn hynny, o ran marsialiaid Covid - rydym wedi gweld y rhain yn Lloegr. Gallant wneud rhywfaint o'r gwaith ychwanegol, y mae llawer ohono y tu allan i oriau (partïon tŷ, ymgynnull wrth leoedd prydau parod, ac ati.) Mae'r cwestiwn o beth sy'n digwydd yn y tymor hwy wedi mynd yn ôl i Lywodraeth Cymru, gan dynnu sylw at y ffaith ein bod ni yn cael trafferth cyn-Covid, felly mae pryder ynghylch gorlwytho staff a llosgi allan.

Ar dudalen 11 yr adroddiad, a ellid egluro pennawd 'Busnesau'?

003 yw nifer yr adeiladau a gynghorir yn weithredol. Yn gynnar, roedd y sgwrs yn ymwneud â busnesau a oedd yn gorfod cau, gydag ychydig iawn yn gallu agor. Roedd rhai yn ceisio ail-gategoreiddio eu hunain, er mwyn aros ar agor. Roedd yn anodd iawn, o safbwynt gorfodi, dehongli deddfwriaeth nad yw wedi'i diffinio'n llawn, ac y gall y canllawiau fod yn amwys ar ei chyfer. Er enghraifft, roedd rhai canolfannau garddio yn gallu aros ar agor oherwydd eu bod yn gwerthu bwyd. Y diffiniad yn yr achos hwn yw busnesau a oedd yn gorfod cau bryd hynny.

A yw'n bosibl inni roi gwybodaeth fwy perthnasol a phwysig ar ein gwefan?

Yr anhawster yw bod y rheoliadau'n newid yn wythnosol, gan ei gwneud hi'n anodd rhoi'r arweiniad diweddaraf. Efallai y gallwn roi rhywbeth ar y wefan sy'n cysylltu'n uniongyrchol â gwefan llyw.cymru. Yn aml, mae pobl yn edrych ar

ddeddfwriaeth Lloegr, sy'n wahanol iawn. Enghraifft dda o lywio'r gwahaniaethau, a hysbysu'r cyhoedd, yw'r rhediad 10K dros Bont Hafren: ni fyddai Llywodraeth Cymru yn caniatáu hynny, ond byddai Llywodraeth Lloegr yn gwneud hynny.

Gwnaethom ymdrech i drwyddedu i gael y cyfeiriadau e-bost ar gyfer pob sefydliad fel y gallwn eu hanfon i'r sefydliadau ar unwaith ac yn uniongyrchol pan ddaw gwybodaeth newydd i'r amlwg.

Sut mae'r pedair tref fawr yn cael eu rheoli ar y broblem 10yh, gyda dim ond pedwar o bobl yn y tîm?

Ydy, mae'n anodd. Mae'r sir wedi'i rhannu'n 3 ardal, A-C. Mae gennym berthynas dda iawn gyda'r swyddogion Trwyddedu Heddlu - maen nhw'n trosglwyddo'r wybodaeth hon ac yn anfon yr heddlu allan i leoliadau. Rydym yn blaenoriaethu'r meysydd mwyaf problemus. Mae gennym raglen arolygu nawr, lle rydyn ni'n mynd i adeiladau yn ystod y dydd os oes achlust bod rhywbeth wedi digwydd y noson gynt. Mae gorfodi yn gymysgedd o gynghori adeiladau nad oedd efallai'n meddwl yn llawn am y gofynion, a'u helpu i weithredu strategaethau, a gwneud hapwiriad gyda'r Heddlu os oes cwynion ac achlustiau parhaus gan y cyhoedd. Yn ein hachos ni, rydym wedi ein hystyn oherwydd ein bod wedi cymryd y dull mai iechyd yr amgylchedd a chydweithwyr amddiffyn y cyhoedd ehangach sy'n bwrw ymlaen â'r olrhain, ond y canlyniad yw bod gennym lai ar yr ochr orfodi. Rydym bellach mewn sefyllfa lle na allwn gyflawni dau brosiect pwysig oherwydd ein bod yn cael ein hystyn gan ein dyletswyddau gorfodi a chynghori Covid.

Ai marsialiaid Covid fydd y ffordd ymlaen, yn enwedig o ystyried y cyfnod Nadoligaidd sy'n agosáu?

Mae gennym ni gyfarfod y prynhawn yma gydag AD ar y pwnc hwn. Gwnaethom gynnig am 4, a chytunwyd ar y cyllid, gyda chytundeb cyd-gefnogaeth (fel gyda POD) ar draws llinellau sirol. Dylai hyn roi rhywfaint o allu inni fynd i'r afael ag achosion penodol o dorri, gan leddfu'r pwysau ar staff presennol.

Crynodeb y Cadeirydd:

Mae'n anodd oherwydd cyfrifoldeb y tafarnwyr yw y tu mewn i adeilad, ond nid unwaith y bydd pobl ar y palmant. Yn y pen draw, os yw pobl eisiau torri'r rheolau, gallant fynd i siop drwyddedig am 9yh. Bydd pobl sy'n ymgynnull mewn ardaloedd caeedig yn bryder ychwanegol yn ystod misoedd y gaeaf, gyda'r tywydd a'r tymereddau gwael. Mae'n ddigon posib mai marsialiaid covid yw'r ffordd ymlaen, yn y tymor hir. Byddwn yn edrych i siarad â'r swyddogion eto ar y pwnc hwn ymhen 6 mis.

6. Cadarnhau cofnodion y cyfarfod blaenorol

Cadarnhawyd a llofnodwyd cofnodion y cyfarfod blaenorol a gynhaliwyd ar 2^{ll} Gorffennaf 2020 fel cofnod cywir.

7. Blaenraglen Waith y Pwyllgor Dethol Oedolion.

Cytunodd y Pwyllgor y byddai'r Cadeirydd a'r swyddogion yn trafod yr adroddiad briffio gan Tony Crowhurst ar effaith y pandemig ar anabledd gydag ef, gan ddod ag unrhyw bwyntiau amlwg i'r cyfarfod nesaf ym mis Hydref.

Awgrymodd y Cynghorydd Pavia y dylai'r pwyllgor gynnwys trafodaeth gyda'r Bwrdd lechyd am eu cynlluniau adfer Ch3 a Ch4 yn y rhaglen waith ymlaen, gyda phwyslais ar niwed posibl yn sgil gostyngiad mewn gweithgareddau nad ydynt yn Covid 19.

Ar bwnc 'hyrwyddwyr' cymunedol, awgrymodd y Cynghorydd Brown y dylai cynrychiolydd o'r Bwrdd lechyd ddod i'r pwyllgor.

Cododd y Cynghorydd Edwards bwnc goblygiadau brechiad niwmonia ar Covid-19, ond bydd angen rhoi cyfeiriad i lechyd Cyhoeddus Cymru.

8. Blaengynllunydd Gwaith y Cyngor a'r Cabinet.

9. Y cyfarfod nesaf: dydd Mawrth 20 Hydref 2020 am 10.00am.

Bydd y cyfarfod nesaf ar ddydd Mawrth 20^{fed} Hydref. Cynigiwyd y dylid symud yr amser cychwyn i 10:30yb, gyda chyngyfarfod am 09:45.